

rip edilmesi Filibe için çok büyük kayıptır. 1970'lerde, II. Bayezid'in kazaskerlerinden meşhur âlim Hacı Hasanzâde tarafından XV. yüzyıl sonlarında yaptırılan hamam ve cami ile Karşiyaka Hamamı tahrip edilmiştir. Komünist rejim döneminde tepeler etrafında kurulu şehrin hıristiyanlara ait bölgesine tarihî bölge statüsü verilmiş ve geniş çaplı restorasyon çalışmaları yapılmıştır. Roma ve Bizans kalıntılarının yanı sıra mevlevîhâne de restore edilerek Bulgaristan'ın en güzel lokantalarından biri burada faaliyetine geçirilmiştir.

Osmanlı Filibesi'nde yetişen meşhur kişiler arasında, kendisi de bir fakih, müellif ve şair olan ve Filibe'de bir cami yaptıran Yeşilzâde Riyâzî'nin oğlu Kadı Abdüllatif Efendi, meşhur *Hümâyunnâme*'nin Türkçe versiyonunun yazarı Alâeddin Ali Çelebi, şair ve kadı Çelebi Kadı ile oğlu Mehmed İzzetî (Çelebi Kadı da Filibe'de bir cami ve bir hamam yaptırmıştır) ve Nüreddinzâde Mustafa Efendi sayılabilir. İkinci derecede önemli olan simalardan Şehâbeddin Paşa Camii imamı Bezmî'nin oğlu şair Revnak, diğer şairlerden Cefâyî, Nâliş ve tezkire sahibi Latîfî'nin hocası Sâkî (İsâ Hoca Fânî) zikredilebilir. Filibe'de görev yapan şahsiyetlerden en önemlileri, her ikisi de XV. yüzyılın ikinci yarısında orada bulunan Tokatlı âlim Molla Lutfî ve meşhur şair-fakih Molla Hayâlî'dir. Bu kadar tema-yüz etmiş kişilerden dolayı Filibe Osmanlı Devleti'nin önemli dinî ve edebî merkezlerinden biri olmuştur. Bu hususta diğer önemli bir işaret de Macaristan'ın Peç bölgesinin Avusturyalılar'ın eline geçmesiyle Filibe'ye gelen müslüman göçmenlerin XVII. yüzyılın sonunda burada bir mevlevîhâne kurmalarıdır.

1878'den bu yana Plovdiv olarak anılan Filibe, günümüzde yaklaşık yarım milyon insanın yaşadığı bir sanayi ve ticaret şehri haline gelmiştir. Yahudiler 1948'de İsrail'e göç ettiyse de 6000 Ermeni ve 4000 Roma Katolik Kilisesi'ne bağlı cemaat hâlâ burada yaşamaktadır. Bunların dışında yaklaşık 20.000 müslüman vardır ki bunların çoğunluğu Türkçe konuşan Çingeneler'den oluşmaktadır. Müslümanlar toplam şehir nüfusunun yaklaşık % 6-7'sini teşkil ederler. Filibe bir Bulgar şehri haline gelmiş ve Osmanlı zamanındaki çok kültürlü, çok cemaatli yapısını kaybetmiştir. XIX. yüzyıl Osmanlı Filibesi'nin canlı bir tasviri Bulgar ressamı Tsanko Lavrenov'un çalışmalarında görülmektedir.

BİBLİYOGRAFYA :

BA, TD, nr. 26, 370, 648; BA, MAD, nr. 1273; TK, TD, nr. 65; *Cizye Defteri*, Sofya Millî Ktp., nr. F88 a.e 50; nr. PG 17/28; Evliya Çelebi, *Se-yahatnâme*, III, 381-386; P. Konstantin, *Eu-cheridon peri tis eparchias Filippopoleos*, Vienna 1819; G. Tsoukalas, *Istoriografiki pedigrafiki tis eperchias Philippopoleos*, Vienna 1851; A. Viquesnel, *Voyage dans la Turquie d'Europe*, Paris 1868, II, 173; St. Sişkov, *Plovdiv v svoeto minalo i nastojašte*, Plovdiv 1927; Ž. Čankov, *Geografski Rečnik na Bălgarija*, Sofia 1939, s. 338-339; V. Peev, *Grad Plovdiv, minalo i nastojašte*, Plovdiv 1941; Ch. Peev, *Alte Häuser in Plovdiv*, Berlin 1943; a.m.f., "Golemijat Bezisten v Plovdiv", *Godišnik Naroden Muzej*, I, Plovdiv 1948; M. Bičev, *Bălgarskiyat Barok*, Sofia 1954; T. Zlatev, *Bălgarskiyat grad prez epochata na Văzrazdaneto*, Sofia 1955; K. M. Apostolidis, *I tis Philippopoleos Istorija*, Atina 1959; Ayverdi, *Osmanlı Mimarisî I*, s. 295-303; a.e. II, s. 479-485; a.e. III, s. 272-279; *Arheoloģičeski proučvanija za istorijata na Plovdiv i Plovdivski kraj* (ed. Chr. Džambov), Plovdiv 1966; Chr. Džambov v.dğr., *Pametta na edin grad*, Plovdiv 1972; H. Hynková, *Europäische Reiseberichte aus dem 15. und 16. Jahrhundert als Quellen für die historische Geographie Bulgariens*, Sofia 1973; St. Stojčev, *Plovdiv i okolnostite mu*, Pătevoditel, Sofia 1974; G. Kožuharov – R. Angelova, *Plovdivskata simetrička kăsti*, Sofia 1974; R. F. Hoddinot, *Bulgaria in Antiquity, An Archeological Introduction*, London 1975; A. Fol, *Pulpudeva Semaines Philipopolitaines de l'histoire et de la culture*, Thrace, Sofia 1976; Hans-Jürgen Kornrumpf, *Die Territorialverwaltung im östlichen Teil der Europäischen Türkei, 1864-1878*, Freiburg 1976, s. 265-267; N. Todorov, *La ville balkanique aux XVe-XIXe siècles, développement socio-économique et démographique*, Bucarest 1980; N. Genčev, *Văzrozdeniskijat Plovdiv*, Plovdiv 1981; P. Berbenliev, *Arhitekturnoto nasledstvo po Bălgarskite zemi*, Sofia 1987; Machiel Kiel, "Urban Development in Bulgaria in the Turkish Period", *The Turks of Bulgaria: The History, Culture and Political Fate of a Minority* (ed. Kemal Karpat), İstanbul 1990, s. 79-158; Muhammed Džingviz, "L'Islam en Bulgarie et dans la Roumélie orientale", *RMM*, V (1908), s. 490; Gertrude Rudlov – Hille-Otto Rudlov, "Grad Plovdiv i negovite sgradi", *Izvestija na Bălgarskoto Arheoloģičeski Institut*, VIII, Sofia 1934; İbrahim Tatarlı, "Turski kultovi sgradi i nadpisi v Bălgarija", *Godišnik na Sofijskija Universitet, Fakultet po Zapadni Filologij*, LX, Sofia 1966, s. 606-607; İlhan Şahin, "XV ve XVI. Yüzyılda Sofya-Filibes-Eski Zağra ve Tatar Pazarı'nın Nüfus ve İskan Durumu", *TDA*, sy. 48 (1987), s. 249-256; B. Cvetkova, "Filibe", *El²* (İng.), II, 914. MACHIEL KIEL

FİLİBELİ AHMED HİLMİ

(bk. ŞEHBENDERZÂDE AHMED HİLMİ).

FİLİBELİ HOCA

(bk. HALİL FEVZİ EFENDİ).

FİLİPİNLER

Güneydoğu Asya'da takımadalardan meydana gelen ülke.

- I. FİZİKİ ve BEŞERİ COĞRAFYA
- II. TARİH
- III. ÜLKEDE İSLÂMİYET

7100 adadan oluşan Filipinler kuzey ve batıdan Güney Çin denizi, doğudan Filipinler denizi ve Pasifik Okyanusu, güneyden Sulavesi denizi ve Borneo adasının kıyı suları ile çevrilidir. Bu adaların yaklaşık 800 kadarı meskûn durumda olup bunların en büyükleri Luzon, Mindanao, Samar, Negros, Palawan, Panay, Mindoro, Leyte ve Cebu'dur. Ülkenin toplam yüzölçümü 300.076 km², nüfusu 65.000.000 (1993 tah.), başşehri Manila (1.650.000), diğer önemli şehirleri Quezon City, Davao, Cebu, Caloocan ve Zamboanga'dır. Manila'ya yakın olan Quezon City, Pasay ve Caloocan 1975'te idarî bakımdan Manila büyük şehir bölgesine dahil edilmiştir. Başkanlık sistemiyle yönetilen ülkede, Şubat 1987'de kabul edilmiş olan anayasaya göre yasama gücünü senato ve temsilciler meclisinden meydana gelen kongre, yürütmeyi devlet başkanı, yargıyı da bağımsız mahkemeler temsil etmektedir.

I. FİZİKİ ve BEŞERİ COĞRAFYA

Filipinler düzgün olmayan kıyıları, az sayıda gölü, bazı büyük nehirlerin yanında irili ufaklı pek çok dere tarafından yarılan sık ağaçlı ve engebeli araziye ve dağların aralarında uzanan alüvyonlu düz ovalarıyla farklı bir yapıya sahiptir. Dağlık bir ülke olan Filipinler'de dağların çoğu adalar gibi kuzey-güney doğrultusunda uzanır. Luzon'daki Orta Cordillera ve Sierra Madre ülkenin en önemli sıradağlarıdır; en yüksek nokta ise Mindanao adasındaki Diuatalar üzerinde bulunan Apo tepesidir (2955 m.).

Tropikal bölge içerisinde yer alan ülkede iklim sıcak ve nemlidir. Yağışlar, adaların Büyük Okyanus'a bakan doğu kıyılarında daha fazladır. Toprakların büyük bir kısmını kaplayan tropikal ormanlar yükseltilere çıkıldıkça azalır ve yerlerini meşe ve çamlara bırakır. En önemli akarsular Luzon adasındaki Cagayan, Agno ve Pampanga ile Mindanao'daki Mindanao ve Agusan'dır. Manila'nın güneyinde bulunan Bay lagünü ise göllerin en büyüğüdür.

Bölge ülkeleri arasında en fazla nüfus artışı gösteren (% 2,4) Filipinler'de 1948'

de 19 milyon olan nüfus 1960'ta 27 milyona, 1970'te 38 milyona ve 1993'te de 65.000.000'a ulaşmıştır; bu nüfusun yaklaşık % 70'i Luzon ve Mindanao adalarında yaşamaktadır.

Malay ırkına mensup olan Filipinler halkı dil, kültür ve etnik yapı bakımından birbirinden farklı 100 civarında alt gruba ayrılmıştır. Bunlardan Luzon adasının kuzeydoğusundaki İgorotlar, Manila bölgesindeki Tagallar ile diğer bölgelerde yaşayan Visayalar, Bikoller, İlokonlar ve güney adalardaki müslümanlar en gelişmiş gruplardır.

Filipinler'de Avustralya veya Malaya-Polinezya dil grubuna giren yaklaşık yetmiş farklı mahallî dil konuşulmaktadır. Bağımsızlığın kazanılmasından (4 Temmuz 1946) itibaren ülkenin en zengin mahallî dili olan Tagalogca'ya dayalı Filipino denilen bir millî dil geliştirilmekte ve eğitim dili İngilizce de ikinci resmî dil olarak halkın büyük bir çoğunluğu tarafından konuşulmaktadır.

Asya'da en kalabalık hıristiyan nüfusun yaşadığı ülke durumunda bulunan Filipinler'de halkın yaklaşık % 83'ü Katolik, % 8,5'u da müslümandır; geriye kalanı ise Protestanlar'la Budistler, bazı yerli mezheplerin üyeleri ve putperestler teşkil eder.

Yüksek bir okur yazarlık oranına sahip olan ülkede (1980'de % 88,7), yaklaşık üçte biri Manila büyük şehir alanında toplanmış bulunan kırk civarında dev-

let üniversitesi mevcuttur; bunların yanı sıra dinî cemaatlara ve bazı vakıflara ait özel üniversiteler de vardır.

Büyük ölçüde bir tarım ülkesi olan Filipinler'de nüfusun 6/7'sinin kırsal kesimde yaşadığı, 2/3'ünün de ancak asgari geçim seviyesinde hayat sürebilecek derecede doğrudan tarıma bağlı olduğu tahmin edilmektedir. Ülkenin başta gelen ihraç ürünleri pirinç, şeker, hindistan cevizi, kenevir, kereste, tütün ve tropikal meyvelerdir. Tarımın yanında balıkçılık da ekonomide önemli bir yere sahiptir ve balık pirinçten sonra ikinci ana gıda maddesi durumundadır.

Filipinler yeraltı kaynakları bakımından zengindir. Luzon'da altın, demir, bakır ve yüksek nitelikli krom; Mindanao'da demir, kurşun, çinko ve krom; Cebu'da bakır; Palavan'da krom ve civa; diğer bazı yerlerde de nikel, gümüş ve kömür çıkarılmaktadır. Temelde ülkenin ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik gittikçe gelişen bir imalât sanayii mevcut olup bunun bir kısmını ihracata uygun hale getirme çabaları devam etmektedir. Gelişmekte olan ülkeler içinde yer alan Filipinler'in öteden beri en çok ticaret yaptığı devletler arasında Amerika Birleşik Devletleri ve Japonya başta gelir.

II. TARİH

Filipin takımadalarında yönetime önceleri "datu" denilen ve kabile reisinin başkanlığındaki birkaç yüz kişilik akraba gruplarından oluşan "barangay" adlı siyasî topluluklar hâkimdi. İlk defa Sumatra'daki Srivicaya, daha sonra da Cava'daki Macapahit Hindü devletlerinin etkisi altında kalan bu adalar IX ve X. yüzyıllardan itibaren müslüman, Japon ve Çinli tüccarların uğrak yeri olmuştur. XV. yüzyılda Bruney'den gelerek yayılmaya başlayan İslâmiyet'in etkisi altına giren ülkede önce Sulu'da (1450), ardından Mindanao'da (1515) iki ayrı sultanlık kuruldu. Ancak İspanyollar'ın geliştiği İslâmiyet'in yayılmasını ve iyice yerleşmesini önledi. Macellan'ın arkasından 1542'de buraya gelen denizci Ruy Lopez de Villalobos, adalara dönemin veliaht prensi ve geleceğin İspanya kralı II. Felipe'in onuruna Filipinler adını verdi. 1565'te Meksika üzerinden bölgeye ulaşan Miguel Lopez de Legazpi ise Cebu'da ilk İspanyol yerleşim merkezini kurdu. Ölümüne kadar (1572) hâkimiyetini Cebu, Leyte, Panay, Mindoro ve Luzon adalarına yayan Legazpi, 1571'de milletlerarası ticarete önemli bir liman şehri olan Manila'yı alarak idaresinin merkezi yap-

tı ve katı bir sömürgeleştirme, hıristiyanlaştırma ve İspanyollaştırma faaliyeti başlattı.

Ülkenin hıristiyanlaştırılması, İspanyol yönetiminin ilk yıllarından itibaren buraya gelen Agustinien, Dominiken, Fransiskan ve Cizvit misyonerleri tarafından yürütüldü. Takımadalar, çeşitli piskoposluk ve papazlık bölgelerine ayrılırken Manila başpiskoposluk merkezi haline getirildi (1595). İlk Cizvit okulu Santa Rosa'da (1589), ilk Dominiken üniversitesi de Santo Thomas'ta (1611) kuruldu. Avrupa'da olduğu gibi Katolik kilisesi yönetiminde önemli bir güç kazanmış, dinî görevinin yanında İspanyol hâkimiyetinin genişletilmesinde ve korunmasında önemli rol oynamıştır. XIX. yüzyılın sonuna doğru, kırsal kesimlerdeki birkaç küçük yerleşim birimi hariç, İspanyol yönetimi altındaki bütün adalar katı misyonerlik faaliyetleri neticesinde hıristiyanlaştırılmış bulunuyordu.

İspanyolca vasıtasıyla İspanyol kültürünü ve Hıristiyanlığı yaymaya yönelik olan eğitim, XIX. yüzyılın sonlarına kadar tamamıyla kilisenin denetimi altındaydı. Okullarda genellikle Katolik mezhebinin öğretileri okutulmakta ve dünyevî ilimlere fazla önem verilmemekteydi. 1863'te yaygın ve mecburi ilk öğretime geçilirken aynı dönemde birçok varlıklı aile çocuklarını okumaları için Avrupa'ya göndermeye başladı. XIX. yüzyılın sonunda Filipinler eğitim açısından Güneydoğu Asya ülkelerinin en iyi durumda olanı idi.

Kısa bir süre İngiliz idaresi altında kalan (1762-1764) Filipinler'de 1565'ten 1898'e kadar 333 yıl süren İspanyol yönetimi sırasında toprak sahiplerine ve sömürgecilere karşı birçok ayaklanma olduysa da bölgesel nitelikteki bu ayaklanmalar, çok defa kanlı bir şekilde bastırıldı. 1872'deki Cavite ayaklanmasından sonra ülkede milliyetçilik hareketleri gittikçe gelişme gösterdi. Sürgündeki aydınlarla Avrupa'da eğitim görmüş genç Filipinliler'in başlattığı reform yanlısı propaganda hareketini Katipunan adlı bağımsızlık taraftarı, silâhlı ve gizli örgütün kurulması takip etti (1892). Amerikan desteğiyle ülkeye dönen sürgündeki milliyetçi lider Emilio Aguinaldo, 1898'de Manila hariç bütün Luzon adasını ele geçirerek Malolos'ta Filipinler'in bağımsızlığını ilân ettiyse de İspanya-Amerika savaşından sonra İspanya Paris Antlaşması ile (10 Aralık 1898) bu ülke üzerindeki hâkimiyet hakkını Ameri-

Filipinler

ka Birleşik Devletleri'ne devretti; böylece Filipinler tarihinde yeni bir dönem başladı. Aguinaldo'nun lideri olduğu bağımsızlık hareketi Mart 1901'de onun yikalmasıyla son buldu ve ülke kesin biçimde Amerika Birleşik Devletleri'nin denetimine girdi. 1907'de oluşturulan yasama yetkisine sahip komisyon, 1916'da Amerikan Kongresi'nde kabul edilen bir kanunla yerini çoğunun seçimle geldiği yirmi dört üyeli bir senatoya bıraktı. Ülkenin on yıllık bir geçiş döneminden sonra bağımsızlığa kavuşmasını öngören 1934 tarihli kanunun ertesi yıl uygulamaya konulmasıyla Filipinler Topuluğu (Commonwealth of Philippines) kuruldu (15 Kasım 1935). Bağımsızlık yanlısı Nationalista Party lideri M. Quezon başkanlığa getirildi. II. Dünya Savaşı'nda Japon işgali altında kalan Filipinler General MacArthur kumandasındaki Amerikan kuvvetleri tarafından alındı ve topluluk hükümeti yeniden kuruldu (27 Şubat 1945). 23 Nisan 1946'da yapılan genel seçimde Liberal Party çoğunluğu sağladı ve M. Roxas devlet başkanlığına seçildi. Ardından da Filipinler Cumhuriyeti'nin bağımsızlığı ilân edildi (4 Temmuz 1946).

1949 yılında patlak veren Huk ayaklanmasını Amerikan yardımıyla dört yılda bastıran eski Savunma bakanı Ramon Magsaysay 1953'teki seçimlerde devlet başkanı seçildi. Ekonomiye canlandırmak amacıyla bir dizi reformu yürürlüğe koyan Magsaysay'ın 1957'de geçirdiği bir uçak kazasında ölmesi üzerine yerine Carlos P. Garcia devlet başkanlığına getirildi. 1961'de başkanlığa seçilen Diosdado Macapagal 1965 seçimlerinde yerini Ferdinand Marcos'a bıraktı. Piyasa ekonomisine önem veren Marcos 1969'da tekrar aynı göreve seçildi. Ancak 1970 başlarında öğrenci hareketlerinin hükümet aleyhtarını gösterilere dönüşmesi üzerine gelişen anarşik olaylar ve ülkenin güneyindeki müslümanların bağımsızlık hareketlerinin artması üzerine Marcos sıkıyönetim ilân ederek (1972) kongreyi feshetti ve birçok muhalif politikacıyı tutuklattı. 17 Ocak 1973'te ilân edilen anayasa ile iktidarını güçlendiren Marcos'a karşı komünistler, güneydeki müslümanlar ve diğer muhalif gruplar mücadeleyi sürdürdüler. Ocak 1981'de sıkıyönetim kaldırıldı, fakat sürgündeki muhalefet liderlerinden Benigno Aquino'nun ülkeye dönerken hava alanında öldürülmesi (Ağustos 1983) yeni siyasî karışıklıkların başlamasına se-

bep oldu. 1986 başkanlık seçimlerinde hem Marcos, hem de muhalefetin ortak adayı olan Benigno Aquino'nun dul eşi Corazon Aquino seçimi kazandıklarını ileri sürdüler. Aquino'nun pasif direniş çağrısına uyan halkın yaygın protestosu ve Amerika Birleşik Devletleri'nin desteğini çekmesi karşısında Marcos ülkeden kaçmak zorunda kaldı. Böylece yirmi bir yıl süren Marcos rejimi 25 Şubat 1986'da sona erdi. Meclisi feshederek kendisine bağlı geçici bir hükümet kuran C. Aquino bütün siyasî suçluları kapsayan bir af kanunu çıkardı. Hazırlanan yeni anayasanın 2 Şubat 1987'de kabul edilmesiyle de altı yıllık bir süre için devlet başkanlığına seçildi. Toprak eşitsizliğine ve kırsal kesimlerdeki fakirliğe çare bulmak amacıyla 1988'de geniş tarım reformlarını uygulamaya koyan Aquino, kendisine karşı yapılan altı askerî darbe girişimine rağmen yönetimde kalmayı başardı. 11 Mayıs 1992'deki seçimde aday olmayan Aquino'nun desteklediği eski Savunma bakanı Fidel Ramos devlet başkanlığına seçildi. Fidel Ramos, hem Marcos'un devrilmesinde hem de Aquino'ya karşı yapılan darbelerin bastırılmasında önemli rol oynamıştır.

BİBLİYOGRAFYA :

D. Liang, *The Development of Philippine Political Parties*, Hong Kong 1939; D. Bernstein, *The Philippine Story*, New York 1947; G. A. Malcom, *First Malayan Republic: The Story of the Philippines*, Boston 1951; C. Adib Majul, *The Political and Constitutional Ideas of the Philippine Revolution*, Quezon City 1957; G. B. Gressy, *Asia's Lands and Peoples*, New York 1957, s. 539-549; J. L. Phelan, *The Hispanization of*

the Philippines; Spanish Aims and Filipino Responses, 1565-1700, Madison 1959; W. L. Schurz, *The Manila Galleon*, New York 1959; H. de la Costa, *The Jesuits in the Philippines, 1581-1768*, Cambridge 1961; G. F. Zaide, *Philippine Political and Cultural History*, Manila 1963, I-II; G. E. Taylor, *The Philippines and the United States*, New York 1964; O. D. Corpuz, *The Philippines*, New Jersey 1965; T. A. Agoncillo, *The Fateful Years: Japan's Adventure in the Philippines, 1941-1945*, Manila 1965; a.m.f. — O. M. Alfonso, *History of the Filipino People*, Quezon City 1968; J. H. Blount, *The American Occupation of the Philippines, 1898-1912*, New York 1973; P. W. Stanley, *A Nation in the Making: The Philippines and the United States, 1899-1921*, Cambridge 1974; *Philippine Yearbook of 1975*, Manila 1975; D. R. Sturtevant, *Popular Uprisings in the Philippines, 1840-1940*, Ithaca 1976; A. M. Fernandez, *The Philippines and the United States*, Quezon City 1977; W. B. Cornish, *Asia: Modern Geography Series*, London, ts., V, 154-156; R. J. May, "Philippines", *EI²* (İng.), VIII, 303-305; "Filipinler", *ABR*, VIII, 573-580; *ABR Ana Yıllık 1994*, İstanbul 1994, tür.yer.; "Filipinler", *Büyük Larousse*, İstanbul 1986, VII, 4108-4112.

C. ADİB MAJUL

III. ÜLKEDE İSLÂMİYET

İspanyollar'ın önceleri yalnız Faslılar ve Endülüslü Arapları, sonraları bütün müslümanlar için kullandıkları "moro" adıyla bilinen müslümanlar, ülkenin güneyindeki Mindanao, Sulu ve Palavan (güney kesimi) adalarında yaşamakta ve bölgedeki beş vilâyette (Tavi-Tavi, Sulu, Basilan, Maguindanao ve Lanao del Sur) halkın çoğunluğunu oluşturmaktadırlar. Sayıları hakkında kesin bilgi bulunmamakta, 6 milyon civarında oldukları tahmin edilmektedir. Sosyal, dinî ve kültürel bakımdan farklı bir kimliğe ve hristiyanlardan çok daha eski bir tarihe sahip olan müslümanlar dil ve etnik yapı bakımından on iki gruba ayrılır. Bunların yaklaşık % 92'sini Mindanao adasının Lake Lanao bölgesinde yaşayan Maranaolar ve Cotabato bölgesinde yaşayan Maguindanaolar'la aynı adada bulunan ve bu gruplarla akraba olan Iranunlar, Sulu takımadalarında yaşayan Tausuglar ve güney Sulu ile Mindanao'nun kıyı bölgelerine yakın yörelerde toplanmış olan ve daha çok denizcilikle uğraşan Samallar meydana getirir. Bu müslüman grupların hemen hepsi Şâfiî mezhebine mensuptur.

Filipinler'in İslâmîyet'le ilk teması, IX ve X. yüzyıllarda Kızıldeniz'den Çin denizine kadar uzanan ve esas itibariyle müslümanların denetiminde bulunan milletlerarası deniz ticaretine katılmasıyla başlar. Bu dönemde Arap asıllı müs-

Filipin hâkimi Sultan II. Muhammed Azimüddin'in bir bildirisi (C. A. Majul, *Muslims in the Philippines*, rs. 16)

